

## 133 . București | Punct: Biserica „Sf. Nicolae“ Udricani, str. Iuliu Barasch, nr. 11 | Anul: 2008

**Anul:** 2008

**Cod RAN:** 179132.64

**Perioade:** Evul Mediu, Perioada modernă

**Epoci:** Evul Mediu, Perioada modernă

**Categorii sit:** Religios, ritual și funerar

**Autori:** Camelia Mirela Ciocănel, Theodor Aurelian Ignat, Dan D. Ionescu, Gheorghe Mănucu-Adameșteanu, Cosmin Dan Pîrvulescu

**Instituții:** Muzeul Municipiului București, Muzeul Municipiului București, Institutul Național al Monumentelor Istorice, Muzeul Municipiului București, Muzeul Municipiului București

### Raport

Cercetarea arheologică din acest punct s-a desfășurat anul acesta în două etape, care vin să completeze informațiile obținute în campaniile anterioare din anul 2005, respectiv 2006. Obiectivul principal al cercetării efectuate de specialiștii Muzeului Municipiului București, a fost acela de a repera eventualele construcții cunoscute din documente și de a cerceta cimitirul din jurul bisericii. În campania din anul 2005, a fost cercetată o suprafață din curtea bisericii, de pe partea sudică, când au fost descoperite 100 de morminte. Descoperirile sunt reprezentate de cruci din piatră, lespezi funerare, obiecte de podoabă, piese vestimentare, monede, care indică folosirea cimitirului în sec. XVIII-XIX<sup>1</sup>.

În anul 2006, s-a realizat un sondaj în interiorul bisericii, între naos și pronaos. Cu această ocazie au fost descoperite 9 morminte, dintre care unul era depus într-o criptă amenajată din cărămidă. Scheletul a fost descoperit într-o stare de conservare și reprezentare foarte proastă, resturile osteologice având o consistență poroasă și o culoare brun-roșiatică cauzată probabil de oxizii de mangan rezultați din condițiile de zacere (grad de umiditate ridicat)<sup>2</sup>.

Au fost identificate atât elemente ce aparțin scheletului cranian (cutia craniană – fără occipital, orbite fragmentare, maxilar și mandibulă – absent bilateral ramul vertical), cât și elemente ce aparțin segmentului postcranian, reprezentat numai prin diafizele femurale stângă și dreaptă. Subiectul aparține sexului feminin pentru că posedă: pereți cranieni relativi subțiri, orbite rotunjite (gradul -2), menton puțin proeminent (gradul -1) și femure subțiri, scurte, cu suprafață netedă, rotunjită și gracilă, cu linia aspera slab reprezentată<sup>3</sup>. Vârsta la deces a subiectului a putut fi estimată pe baza a patru M1 (doi superiori și doi inferiori). Conform gradelor de uzură ale acestora (5+), individul avea o vârstă în jurul valorii de 39 ani<sup>4</sup>, deci aparținând unui maturus<sup>5</sup>. Din punct de vedere patologic, a fost surprinsă o carie la nivelul Pm2 drept.

În luna martie 2008 s-a continuat săpătura din anul 2005, pe latura sudică din curtea bisericii. Au fost descoperite 29 de morminte, atribuite după obiectele de inventar și monedele descoperite, cimitirului mahalalei Udricani.

În cursul lunii august s-a săpat în interiorul bisericii: s-a lucrat în sistem de casete (șapte), dispuse în altar, naos, pronaos și pridvor. Cu această ocazie, în pridvor, au mai fost descoperite încă 3 morminte: dintre acestea, M13 (mormintele din interiorul bisericii au fost numerotate separat de cele descoperite la exterior) se datează în sec. al XIX-lea.

#### Pridvor

Tot în pridvor în SG, sub pavaul de cărămizi (vechiul nivel de călcare), în colțul nord-vestic, sub M10, a fost descoperită o amenajare închisă-casetă zidită. Partea inferioară a casetei, se găsește la -0,54 m față de nivelul de călcare din pridvor. Dimensiuni maxime: E-V = 1 m; N-S = 0,76 m. Dimensiuni minime: E-V = 0,93 m; N-S = 0,70 m. Grosimea pereților (inclusiv mortarul exterior): cel sudic este între 0,20-0,21 m iar

cel estic între 0,15-0,17 m. Bolta are  $G = 0,13-0,14$  m (inclusiv mortarul exterior). Bolta aplatizată este alcătuită din două şiruri de cărămizi care pornesc unul de pe peretele sudic şi celălalt de pe peretele nordic al casetei (în zona spărturii). În capătul vestic observăm dispunerea cărămizilor tot pe cant dar invers faţă de cele descrise anterior. Aici sunt şapte rânduri de cărămidă vizibilă. Interiorul casetei are dimensiunile de 0,66 m (latura V-E) şi 0,43 m (latura estică). Înălţimea la cheia bolţii plate este de 0,30 m. Dimensiuni cărămizi: 25 x 13 x 4 cm; 23 x 12 x 4 cm; 27 x 14 x 4 cm; 24 x 12 x 4 cm. Stratul de mortar prezintă următoarele grosimi: 2-2,5 cm; 1,5 cm; 3-3,5 cm (pe extradusul bolţii plate). Feţele exterioare ale pereţilor (de E şi de S) sunt foarte neglijent executate (acoperite cu mortar). Au fost executate în grabă - nu se observă nici o grijă în ceea ce priveşte construcţia ei. Caseta este înclinată de la V la E, foarte probabil în urma tasării umpluturii pământului de la groapa lui M10. Sunt aproximativ 0,15-0,20 m între baza casetei zidite şi oasele din mormânt. Deasupra evazării fundaţiei zidului vestic al pridvorului, baza casetei se află la 0,45 m şi la 0,65-0,66 m faţă de nivelul săpat.

În momentul în care s-a început golirea, s-a constatat existenţa unei umpluturi de pământ negru cu multe bucăţi de mortar, care indică faptul că, pe interior această amenajare a fost tencuită. Au fost descoperite mai multe fragmente de mortar cu urmă de frescă, de culoare maro. În partea superioară exista o depunere formată din numeroase recipiente ceramice, castroane, borcane şi multe vase de sticlă (de dimensiuni mici, mijlocii şi mari), un fragment de candelă dar şi sticle de băuturi, pahare, fiole medicale dar şi faianţă, toate databile în sec. XIX.

#### Pronaos

Acest zid este paralel cu zidul dintre naos şi pronaos şi prezintă o lungime de 3,20 m şi o înălţime de 0,25 m. Distanţa faţă de peretele de N al pronaosului este de 2,20 m. Pe ultima asiză din zid cărămizile sunt dispuse pe lung (20 cărămizi).

Dimensiuni cărămizi: 26 x 14,5 x 3,5 cm; 14 x 4 cm; 13,5 x 3,5 cm.

#### Naos

Între pronaos şi naos, pe latura de S, se găseşte o criptă zidită (dezvelită prima dată cu ocazia campaniei din anul 2006, dar cercetată integral în anul 2008), al cărui perete sudic se găseşte la 0,20 m faţă de pilastrul sudic; peretele vestic se găseşte la 0,50 m faţă de fundaţia coloanelor dintre naos şi pronaos; peretele nordic se află la 0,65 m faţă de profilul central iar peretele estic se găseşte la 1,40 m faţă de umărul sud-vestic. Dimensiuni criptă: Lungimea: latura mare la exterior = 2,20 m (latura mare N la exterior este uşor arcuită, probabil datorită presiunii pământului); latura mare la interior = 1,90 m. Lăţimea laturii scurte E: 0,70 m (la exterior) şi 0,45 m (la interior). Lăţimea laturii scurte V: 1 m (la exterior) şi 0,75 m (la interior).

Cripta a fost descoperită la -0,25 m, faţă de nivelul actual de călcare.

Observăm că pe toată suprafaţa dintre peretele sudic al criptei şi zidul sudic dintre pronaos şi naos se află un pavaj din cărămidă. Acesta constă dintr-un strat de mortar gros de 3-4 cm peste care se află un rând de cărămizi cu următoarele dimensiuni: (28/14/4,5 cm; 27,5/13,5/4 cm. Cota nivelului de călcare al pavajului se găseşte la 0,70 m faţă de faţa superioară a evazării fundaţiei absidei sudice. Astfel, pavajul este aşternut imediat peste nivelul fundaţiei bisericii. Mai trebuie menţionat că, de la nivelul de călcare al pavajului până la ultima asiză de cărămizi a criptei este  $h = 0,35$  m. Pavajul a fost amenajat doar pe două laturi.

Cripta era deranjată, ultima asiză găsindu-se la 0,95 m faţă de nivelul actual de călcare. Având în vedere cotele, se poate spune că a fost amenajat curând după terminarea bisericii.

#### Masa Altar

$L = 1,35$  m dintre care piciorul îngropat (baza) = 50,5 cm, iar piciorul propriu-zis, care este buciardat = 85,5 cm.

Piciorul, este un octogon neregulat cu lăţimile 35/36 cm, iar laturile mari 26,5 cm. Teşitura = 6,5 cm. La partea de sus, un racord, un segment de cerc = 7-8 cm înălţime. Partea superioară 34,5/34 cm iar la mijloc prezintă un orificiu pătrat având 6,5/6,5 cm şi adâncimea de 5,5 cm. Piciorul a fost prins într-un postament de cărămizi (27 x 15-16 x 4 cm; 27,5 x 15,4 x 3,5 cm). Între cărămizi stratul de mortar are o

---

grosime de 3,5 cm. Piciorul: maxim = 43 cm; minim = 38 cm.

Au fost descoperite pe parcursul celor patru campanii un număr de 102 monede, între care 57 europene<sup>6</sup> și 45 emisiuni ale Imperiului Otoman<sup>7</sup>. Majoritatea descoperirilor monetare fac parte din contexte funerare. Materialul numismatic acoperă o arie cronologică mare (sec. XVI-XIX). În realitate datarea monedelor ne dovedește că unele dintre acestea au fost refolosite mult timp după momentul emiterii, după cum rezultă din analiza obiectelor de podoabă și a accesoriilor vestimentare, dar și din informațiile rezultate din studiul istoric referitor la biserică.

Cercetările ulterioare pe care specialiștii MMB le vor desfășura în acest punct se vor axa pe zona exterioară bisericii.

---

### ***Informații suplimentare online***

[Raportul 4133 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)

---